

ความสมบูรณ์พร้อมของการให้ผลกรรม

The Fullness of the Karma Consequences

¹ศรินรัตน์ ชิตะธรรมสิทธิ์, ²พระเทตพงษ์ สุทธิญาโน

และ³พระปลัดสมวัง ฉนทสีโล

¹Sarinrat Chitathammasit, ²Phra Thurdpong Suddhiṇaṇo

and ³Phraphalad Somwang Chanthasilō

^{1,2,3}วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2,3}Nakhonsawan Campus, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: happiness2009@hotmail.com

Received: June 4, 2024; **Revised:** December 5, 2024; **Accepted:** December 9, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการนำเสนอเรื่อง “ความสมบูรณ์พร้อมของการให้ผลของกรรม” เนื่องจากในสังคมปัจจุบัน ชีวิตของมนุษย์ทุกคน เริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายย่อมดำเนินขับเคลื่อนไปด้วยการกระทำทางกาย วาจา และใจ อันนำไปสู่ผลของกรรม ที่ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “วิบาก” หรือ “วิบากกรรม” มีองค์ประกอบสำคัญที่ผลักดันให้ทุกชีวิตมีภาวะที่เป็นไปด้วยดีคือ “สมบัติ” หรือเป็นไปในทางเสียคือ “วิบัติ” การให้ผลของกรรมมีทั้งการให้ผลตามกฎหมายของธรรมชาติ การให้ผลตามความหนักเบา โดยกรรมที่สมบูรณ์จะต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการเสมอ คือ มีกิเลสเป็นแรงกระตุ้น มีเจตนาเป็นความตั้งใจ มีการกระทำที่แสดงออกทางกาย วาจา ใจ ทั้งฝั่งสุจริต และทุจริตร ซึ่งส่งผลต่อผู้กระทำความผิดทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ตามคติของพระพุทธศาสนา กรรม คือสภาพที่จัดสรรชีวิตของสัตว์ให้เป็นไปตามคุณภาพของการกระทำ เมื่อกระทำความดี กรรมก็จะจัดสรรให้มีกำเนิดที่ดี เช่น เกิดเป็นมนุษย์ มีชาติตระกูลดี และมีผิวพรรณงาม เมื่อกระทำความชั่ว กรรมก็จะจัดสรรให้มีสภาพที่ตรงกันข้ามกับกรรมดี สรรพสัตว์มีกรรมที่ตนกระทำไว้เป็นสมบัติส่วนตน

คำสำคัญ: กรรม; ผลกรรม; วิบาก; การให้ผลกรรม

Abstract

This article is a presentation of "The Fullness of the Karma Consequences", Which has interesting content for teaching and learning in this course which has interesting content for teaching in this course because, in today's society, every human life from birth until death is driven by physical, verbal and mental actions that lead to the karma consequences which in Buddhism called "Vipaka" or "Vipaka Karma", which has important elements that drive every life to have a good way that called "accomplishment" or in a bad way that called "Failure". The Karma Consequences produce results according to the laws of nature, producing to weight of Karma. The fullness of the Karma Consequence must always have 3 elements: defilement

as motivation; intention as willingness and physical action, verbal action and mental action, both in honesty and dishonesty, which directly and indirectly affect the offender. According to Buddhism, karma is the condition in which the lives of animals are allocated according to the quality of their actions. When doing good deeds Karma will be allocated to good birth, such as being born as a human being. Have a good family background and have beautiful skin when doing evil Karma will be allocated to a condition that is opposite to good karma. All beings have their own karma as their personal property.

Keywords: Actions; Karma; The Karma Consequences; The Effect of Karma

ความเป็นมาของกรรม

หน้าที่ตามธรรมดาของกรรม คือการกำหนดชะตากรรมของมนุษย์ หรือเรียกว่า กรรมลิขิต ให้เป็นไป โดยไม่มีอำนาจลึกลับพิเศษคอยชักใยอยู่เบื้องหลัง ไม่มีอำนาจใดที่คอยชี้นำ หรือบงการ แต่กระบวนการของกฎแห่งกรรมย่อมเป็นไปตามกฎเกณฑ์ตามธรรมชาติที่มีความถูกต้องเที่ยงตรงด้วยตัวของมันเอง ดังเช่นคำว่า กฎแห่งกรรม ยุติธรรมเสมอ

กรรม ตามคติในพระพุทธศาสนา คือ สภาพที่จัดสรรชีวิตของมนุษย์ และสัตว์ทั้งหลาย ให้เป็นไปตามคุณภาพของการกระทำ มีลักษณะเป็นเหตุเป็นผล คือเมื่อกระทำความดีอันเป็นเหตุ กรรมอันเป็นเหตุนี้เอง ก็จะจัดสรรไปสู่กรรมอันเป็นผลที่ดี เช่น ได้เกิดเป็นมนุษย์ มีชาติตระกูลที่ดี มีหน้าตา และมีผิวพรรณงดงาม หรือเมื่อกระทำความชั่ว ผลกรรมที่จัดสรรนั้นก็ย่อมจะแสดงผลในสภาพตรงกันข้าม ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ยาทิสฺว เต พิชฺช ตาทิสฺส ลกฺขเต ผลํ กลฺยาณการี กลฺยาณํ ปาปการี จ ปาปกํ” (พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 15/256/273) แปลเป็นไทยได้ว่า บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น คนทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 15/256/374)

คำว่า ผล ในที่นี้คือ สิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำ หรือสิ่งที่ต่อเนื่องมาจากเหตุ ท่านจึงเปรียบเสมือนกับ ขาวนา เมื่อหว่านพืชลงในนา ผลที่ได้ก็ย่อมคือข้าวนั่นเอง หรือหรือชาวสวนที่ปลูกผลไม้ไม่ว่าจะเป็นมะม่วง ลำไยทุเรียน กล้วย ผลที่ได้ก็จะเป็นมะม่วง ลำไย ทุเรียน กล้วย ตามต้นที่ปลูก อุปมานี้ฉันใด การทำกรรมก็ฉันนั้นเหมือนกัน ใครทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ใครทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว ผลของการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นก็มาจากเหตุแห่งการกระทำที่ตนได้ทำแล้วนั่นเอง อนึ่ง คำว่า ผล เป็นคำไวพจน์ของคำว่า วิบาก มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่นคำว่า กम्मวิปาก หรือเขียนแบบไทยว่า กรรมวิบาก แปลได้ว่า “ผลของกรรม” และ “ผลอันเกิดแต่กรรม” หรือ “ผลซึ่งสัมฤทธิ์มาจากเหตุ” และ “ผลเป็นที่สุดแห่งเหตุ” หมายความว่า ผลเนื่องมาจากเหตุ เกิดขึ้นตามสมควรแก่เหตุ เมื่อสร้างเหตุไว้อย่างไร ก็จะประจักษ์ผลอย่างนั้น ส่วนคำว่า “กम्मผล” หรือ “ผลกรรม” เมื่อใช้อย่างคำไทย ซึ่งแปลตรงตัวว่า “ผลของกรรม” หรือ “ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำ” ย่อมมีความหมายชัดเจนในตัวอยู่แล้ว

คำทั้งสองนั้น แสดงถึงภาวะกรรมที่กรรมพร้อมจะอำนวยผลแก่ผู้กระทำตลอดเวลา เหมือนข้าวที่สุกเต็มที่พร้อมสำหรับการเก็บเกี่ยว หรืออาหารที่ปรุงสุกพร้อมรับประทานได้ทันที ผลของกรรมที่เกิดขึ้นในทันทีทันใดที่การกระทำนั้นเกิดขึ้น เรียกว่าเป็น สหชาติผล คือ ผลที่เกิดขึ้นพร้อมกับเจตนาในขณะทำกรรม เช่น ใน ขณะทำกรรมดี กุศลกรรมก็ย่อมเกิดขึ้นพร้อมกันใจ ในขณะที่ทำความชั่ว อกุศลกรรม ก็ย่อมเกิดขึ้นในใจ

พร้อมกันในขณะที่ทำกรรมนั้นโดยไม่ต้องรอเนิ่นนาน ส่วนผลของกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังที่ได้ทำกรรมนั้นเสร็จสิ้นแล้ว เรียกว่า นานักขณิกผล ซึ่งเป็นลักษณะการให้ผลได้ในปฏิสนธิกาล หรือการเกิดในภพภูมิต่างๆ เช่น ทำกุศลเอาไว้มาก ทำให้เกิดเป็นเทวดา หรือให้ผลในปวัตติกาล คือตั้งแต่ปฏิสนธิจนไปถึงจุติจิต หรือสิ้นสุดแห่งภพนั้น การให้ผลชนิดนี้ ได้แก่ การมีโภคทรัพย์มาก มีเกียรติยศ ได้รับสิ่งที่พึงพอใจ หรือถ้าให้ผลเป็นฝ่ายอกุศลในปวัตติกาล ก็ได้แก่ เกิดมากยากจน มีโรคมาก ได้รับทุกข์มีประการต่างๆ

ความหมายของกรรมตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา

กรรมในความหมายทางพุทธศาสนาต้องประกอบด้วยเจตนา พระพุทธพจน์นี้ยืนยันว่าการกระทำทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นทางกาย ทางวาจา หรือทางใจ จะเรียกว่าเป็นกรรมหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับเจตนาในการกระทำ ถ้าไม่มีเจตนา การกระทำนั้นก็ไม่จัดเป็นกรรม กรรมจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ จึงจะนับว่าสมบูรณ์ คือ 1) กิเลส 2) เจตนา 3) การเคลื่อนไหว 4) เกิดผลสำเร็จ

1. กิเลส หมายถึง แรงกระตุ้นใจชนิดต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพราะสิ่งเร้า แรงกระตุ้นใจที่สำคัญมี 3 ชนิด คือ ความโลภ ความโกรธ และความหลง

2. เจตนา หมายถึง ความตั้งใจ ความจงใจ มีเจตจำนง มีความมุ่งหมาย เช่น เกิดความโกรธ (กิเลส) ขึ้นมา แล้วตั้งใจจะฆ่าเขาให้ตาย (เจตนา) การกระทำที่ไม่มีเจตนา หรือผิดจากเจตนา ไม่จัดเป็นกรรมที่สมบูรณ์

3. การเคลื่อนไหว หมายถึง การเคลื่อนไหวทางกาย วาจา ใจ เพื่อกระทำตามความตั้งใจ

4. เกิดผลสำเร็จ ความตั้งใจ เช่น โกรธขึ้นมาตั้งใจจะฆ่าเขา ลงมือ และคนที่ถูกฆ่าตายลงตามความตั้งใจ อย่างนี้จัดเป็นกรรมที่สมบูรณ์

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้อธิบายคำว่า ผล หมายถึง สิ่งที่เกิดจากเหตุ, ประโยชน์หรือโทษที่ได้รับสนองหรือตอบแทน, ผล มีชื่อเรียกหลายอย่างตามความหมายที่จำเพาะหรือที่มีนัยต่างกันออกไปเฉพาะอย่างยิ่งคือ วิบาก (วิบากผล) (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2561) ส่วนคำว่า วิบาก หมายถึง ผลแห่งกรรม, ผลโดยตรงของกรรม, ผลดีผลร้ายที่เกิดแก่ตน คือเกิดขึ้นในกระแสสืบต่อแห่งชีวิตของตน (ชีวิตสันตติ) อันเป็นไปตามกรรมดีกรรมชั่วที่ตนได้กระทำไว้ วิบาก มีความหมายต่างจาก ผล ที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น ซึ่งเป็นผลพวง ผลพลอยได้ ผลข้างเคียง หรือผลสืบเนื่อง เช่น นิสสันท์ และ อานิสงส์

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ได้อธิบายคำว่า วิบาก แปลว่า ผล, ผลิตผล, ผลที่เกิดขึ้น, ผลที่ติดตามมาจากเหตุ ส่วนวิบาก ในคำวัด หมายถึง ผลกรรม, ผลที่เกิดจากกรรมที่ทำได้ก่อน ไม่ว่าจะเป็นกรรมดี หรือกรรมชั่ว ล้วนมีวิบากคือผลทั้งสิ้น โดยกรรมดีมีวิบากเป็นสุข กรรมชั่วมีวิบากเป็นทุกข์ ใช้ซ้ำกันเป็น ผลวิบาก หรือ วิบากผล ก็มี (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2553)

สนิท ศรีสำแดง ได้อธิบายคำว่า วิกาภ ได้แก่ เชื่อที่เป็นนามธรรมซึ่งเกิดขึ้นในสันดาน หมายถึง ความถนัด ความสามารถ ความเคยชิน ที่เกิดจากการกระทำซ้ำๆ จนกระทั่งกลายเป็นการเรียนรู้ แล้วเก็บสะสมไว้ในภวังคจิต จนกลายเป็นอุปนิสัย เมื่อคราวให้ผล วิกาภนั้นก็เป็แรงผลักดันให้เราคิด พุด ทำซ้ำ เหมือนอย่างที่เคยคิด พุด และทำมาในอดีต กล่าวคือ ทำให้บุคคลเป็นไปตามสิ่งที่ตนเก็บสะสมไว้ (สนิท ศรีสำแดง, 2535) พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายว่า วิกาภ หมายถึง ผล ผลแห่งกรรมดีกรรมชั่วที่ทำไว้ตั้งแต่ในอดีต เช่น กุศลกรรม กรรมวิกาภ เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

สรุปความได้ว่า วิกาภกรรม หมายถึง ผลจากการกระทำต่างๆ อันมีสาเหตุมาจากกรรมดี และกรรมชั่ว กรรมที่ได้กระทำเอาไว้ในอดีต จะเป็นกุศล หรือ อกุศลก็ตาม ย่อมจะส่งผลเป็นวิกาภในภพชาตินี้ หรือปัจจุบันก็ตาม ย่อมมีผลสืบต่อเนื่องกันไป จากกรรมที่เป็นเหตุ ก็กลายเป็นกรรมที่เป็นผลคือวิกาภ ในขณะเดียวกัน กรรมที่เป็นผล คือวิกาภ ก็สามารถกลายเป็นกรรมที่เป็นเหตุได้เช่นกัน ซึ่งสามารถให้ผลได้ในทั้งชาติปัจจุบัน และในชาติต่อไป ไปตามแต่การกระทำกรรมของแต่ละบุคคล

ความสำคัญ

ตามคติของพระพุทธศาสนา กรรม คือสภาพที่จัดสรรชีวิตของสัตว์ให้เป็นไปตามคุณภาพของการกระทำ เมื่อกระทำความดี กรรมก็จะจัดสรรให้มีกำเนิดที่ดี เช่น เกิดเป็นมนุษย์ มีชาติตระกูลดี และมีผิวพรรณงาม เมื่อกระทำความชั่ว กรรมก็จะจัดสรรให้มีสภาพที่ตรงกันข้ามกับกรรมดี (กมม สดเต วิภชติ ยทิท หินปณิตาย) สรรพสัตว์มีกรรมที่ตนกระทำไว้เป็นสมบัติส่วนตน กล่าวคือ เมื่อกระทำความดี ความดีนั้นก็เป็นกิริยาของผู้กระทำ หรือตกเป็นอาการของผู้กระทำนั่นเอง เมื่อกระทำความชั่ว ความชั่วนั้นก็เป็นกิริยาของผู้กระทำหรือตกเป็นอาการของผู้กระทำเช่นกัน (กมมสสกา) เป็นทายาทของกรรม หรือเป็นผู้รับผลของกรรมที่ตนกระทำ คือเมื่อบุคคลกระทำความดีก็จะได้รับผลดี กระทำความชั่วย่อมจะได้รับผลชั่ว ผู้กระทำความดีจึงเป็นทายาทของกรรมอย่างแท้จริง (กมมทายาทา) มีกรรมเป็นกำเนิด กรรมชักนำไปให้เกิด หรือเกิดมาก็เพราะอำนาจจัดสรรบันดาลของกรรม (กมมโยนิ) มีกรรมเป็นพวกพ้องเผ่าพันธุ์ คือกรรมเป็นเสมือนญาติใกล้ชิดเพื่อนสนิทสนม ถ้าทำกรรมดีก็เหมือนได้เพื่อนดีญาติดีคอยช่วยเหลือส่งเสริม ถ้าทำกรรมชั่วก็เหมือนถูกเพื่อนชั่วญาติชั่วคอยผลาญทำลาย (กมมพณฺธุ) มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัยคอยช่วยเหลืออุปถัมภ์ กรรมเป็นที่พึ่งอาศัยของสัตว์จนตลอดชีวิต หากสัตว์ที่เกิดอยู่ในสวรรค์ เป็นต้น กรรมก็คอยเป็นปัจจัยหล่อเลี้ยงอุปถัมภ์ให้มีชีวิตที่พร้อมด้วยความความสุข (กมมปฐิสฺรณา)

คุณสมบัติของกรรมเหล่านี้ ช่วยตอกย้ำผลของกรรมว่าผู้ที่กระทำกรรมอย่างใด ย่อมได้รับผลอย่างนั้น ไม่ใช่กระทำกรรมด้วยตนเองแล้ว ผู้อื่นจะเป็นผู้รับผลของกรรมแทน เมื่อเปรียบเทียบสภาพของกรรมเหล่านี้กับสภาพชีวิตของเปรตแล้ว ก็จะเห็นว่าสาเหตุที่ทำให้พวกเปรตมาเกิดในเปรตวิสัย ก็เพราะอกุศลกรรมที่พวกเปรตได้เคยกระทำไว้ ผลกรรมที่พวกเปรตได้รับก็คือการเสวยความทุกข์ทรมานอย่างเผ็ดร้อนตามสมควรแก่กรรมของตน พวกเขาจะพ้นจากเปรตวิสัยได้ ก็โดยอาศัยกรรมที่พวกเขาได้กระทำด้วยตนเองเป็นหลัก การอุทิศส่วนบุญของผู้อื่นเป็นเพียงปัจจัยที่ส่งเสริมให้เขาได้กระทำกรรมดี เพื่อที่จะได้รับผลแห่งกรรมดีของตนเท่านั้น มิใช่เพราะผู้อุทิศส่วนบุญเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้โดยตรง

การให้ผลของกรรมในพระสูตร

1. จุฬกัมมวิภังคสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 14/289-297/349-356.) พระผู้มีพระภาคตรัสถึงผลของกรรมดีกรรมชั่ว 7 คู่

1. ผลการฆ่าสัตว์ ตายไปจะเข้าถึงอบาย หากไม่เข้าถึงอบายก็เกิดเป็นมนุษย์มีอายุสั้น หากไม่เข้าถึงอบาย ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ก็มีอายุสั้น ผลการไม่ฆ่าสัตว์ ตายไปจะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ หากไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ก็มีอายุยืน

2. ผลการเบียดเบียนสัตว์ ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ก็มีโรครามาก ผลการไม่เบียดเบียนสัตว์ ... ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ก็มีโรคน้อย

3. ผลการเป็นคนมักโกรธ ... ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ก็มีผิวดุพรรณทราม ผลการเป็นคนไม่มักโกรธ ... ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ก็มีผิวดุพรรณงาม

4. ผลการริษยาในลาภสักการะของผู้อื่น ... ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ก็มีศักดิ์ต่ำ ผลการไม่ริษยาในลาภสักการะของคนอื่น ... ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ก็มีศักดิ์สูง

5. ผลการไม่ให้ทาน ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ก็ยากจน ผลการให้ทาน ... ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ก็ร่ำรวย

6. ผลของความกระด้างเยื่อหยิ่ง ไม่ไหวคนที่ควรไหว ... ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ก็เกิดในตระกูลต่ำ ผลของความไม่กระด้างเยื่อหยิ่ง ไหว้คนที่ควรไหว ... ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ก็เกิดในตระกูลสูง

7. ผลการไม่เข้าไปหาผู้รู้ ไม่สนใจถามเรื่องบาป บุญ ดี ชั่ว ... ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ ก็โง่เขลา ผลการเข้าไปหาผู้รู้ สนใจถามเรื่องบาป บุญ ดี ชั่ว ... ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ก็มีปัญญาดี

2. ทักขินาวิภังคสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 14/379/428-429) พระผู้มีพระภาคตรัสถึงผลการให้ทานว่า

1. ให้ทานในสัตว์ดิรัจฉานได้ผลร้อยเท่า
2. ให้ทานในปุถุชนผู้ทุศีลได้ผลพันเท่า
3. ให้ทานในปุถุชนผู้มีศีลได้ผลแสนเท่า
4. ให้ทานในบุคคลภายนอกผู้ปราศจากความกำหนัดในกามได้ผลแสนโกฏิเท่า
5. ให้ทานในท่านผู้ปฏิบัติเพื่อทำโศดาปัตติผลให้แจ้งได้ผลนับประมาณไม่ได้
6. ถ้าให้ทานในพระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์ พระปัจเจกพุทธเจ้า และพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผลยังไม่อาจนับประมาณได้เลย

การให้ผลของกรรมตามกฎธรรมชาติ

การอธิบายเรื่องกฎแห่งกรรมจะข้ามเลยหลักกำหนดของการให้ผลของกรรมซึ่งเป็นกฎธรรมชาติที่แน่นอนไม่ได้ กฎธรรมชาติดังกล่าวนี้นี้ชื่อเรียกว่า “นิยาม” หมายถึง “กำหนดอันแน่นอน ทำนองหรือแนวทาง

ที่แน่นอน หรือความเป็นไปอันมีระเบียบแน่นอนของธรรมชาติ” มี 5 ประการ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 17/38) คือ

1. อุตุนิยาม กฎแห่งฤดู ธรรมชาติของฤดู กำหนดอันแน่นอนของธรรมชาติฝ่ายฤดู คืออุณหภูมิหรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่างๆ ที่เกี่ยวกับดินฟ้าอากาศ เช่น ฝนตก ฟ้าร้อง ฟ้าแลบ แดดอ่อน แดดจ้า ลมแผ่ว ลมแรง และความผันผวนแปรปรวนของฤดูกาลไม่ว่าจะเป็นฤดูหนาว ร้อน หรือฝน ตลอดจนสภาพทางธรรมชาติทั่วไปที่มนุษย์สัมผัสและพบเห็นได้ เช่น ดอกบัวบานในเวลากลางวัน แต่หุบในเวลากลางคืน พระอาทิตย์ขึ้นเวลากลางวัน พระจันทร์ขึ้นเวลากลางคืน

2. พีชนิยาม กำหนดอันแน่นอนของธรรมชาติฝ่ายพันธุกรรม คือธรรมชาติที่เกี่ยวกับความเป็นไปของพืชพันธุ์ เป็นต้นว่าเมล็ดข้าวสาลีเกิดมาจากต้นข้าวสาลี รสหวานย่อมเป็นผลมาจากสิ่งที่มีรสหวาน เช่น มะม่วงสุก รสขมก็เป็นผลมาจากพืชที่มีรสขม เช่น บอระเพ็ด

3. จิตตนิยาม กำหนดอันแน่นอนของธรรมชาติฝ่ายจิต หรือเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของจิตธรรม คือจิตและเจตสิกดวงก่อนๆ เป็นปัจจัย โดยอุปนิสัยปัจจัยแห่งธรรมคือจิตและเจตสิกดวงหลังๆ การเกิดขึ้นแห่งสัมปฏิจฉันนะ (การรวมตัวกัน) เป็นต้น ในลำดับแห่งจักขุวิญญาณแห่งรูปเป็นต้น จึงเกิดขึ้นโดยนัยเช่นนี้ อธิบายว่าเมื่ออารมณ์ (สิ่งเร้า) กระทบประสาทจะมีการรับรู้เกิดขึ้น มีการไหวของภวังคจิต ภวังคจิตขาดตอนแล้วมีอวิชชาแล้วมีการเห็น การได้ยิน ฯลฯ มีสัมปฏิจฉันนะ สันติระณะ ฯลฯ เกิดเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันไปเช่นนี้

4. กรรมนิยาม กำหนดอันแน่นอนของกฎธรรมชาติฝ่ายกรรม หรือเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ หมายถึงกระบวนการให้ผลของกรรม เช่น ผลแห่งกุศลฝ่ายที่น่าปรารถนาย่อมปรากฏแก่ผู้กระทำความดี ผลแห่งอกุศลฝ่ายที่ไม่น่าปรารถนาย่อมปรากฏแก่ผู้กระทำความชั่ว เรามักจะเรียกกฎดังกล่าวนี้ว่า “กฎแห่งกรรม”

5. ธรรมนิยาม กำหนดอันแน่นอนของกฎธรรมชาติฝ่ายธรรม คือสภาพที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์และอาการที่เป็นเหตุเป็นผลแก่กันของสิ่งทั้งหลาย เช่น มนุษย์และสัตว์ย่อมดำเนินไปภายใต้กฎอันแน่นอนของสามัญลักษณะ คือสภาวะที่ไม่เที่ยงแท้คงทนของสังขาร (อนิจจลักษณะ) สภาพที่คงสภาพเดิมไว้ไม่ได้ เพราะถูกบีบคั้นให้แปรปรวนเปลี่ยนแปลง (ทุกขลักษณะ) และสภาพที่เมื่อถูกบีบคั้นให้แปรปรวนเปลี่ยนแปลงแล้ว ย่อมไม่ใช่สิ่งที่ควรยึดถือว่าเป็นตัวตนที่คงทนถาวร (อนัตตลักษณะ)

เนื่องจากนิยามมี 5 และนิยามอื่น ล้วนสรุปลงในธรรมนิยาม ปรากฏการณ์ต่างๆ จึงเกิดจากกฎธรรมชาติหลายอย่างรวมกัน ดังนั้น ความเข้าใจที่ว่า ทุกสิ่งในโลกล้วนขึ้นกับกรรมนิยาม จึงเป็นความเข้าใจผิดอย่างร้ายก็ตาม กรรมนิยามเป็นนิยามที่สำคัญมากสำหรับมนุษย์ เพราะเกี่ยวข้องกับมนุษย์โดยตรง มนุษย์มีสิทธิ์ที่จะเลือกทำกรรมตามความพอใจ แล้วกรรมนั้น จะเป็นผู้ลิขิตโชคชะตา หรืออนาคตของมนุษย์ ส่วนนิยามอื่นๆ เป็นเรื่องของธรรมชาติ เช่น กลางวัน กลางคืน ฤดูหนาว ฤดูร้อน เกิดจากโลกหมุนรอบตัวเอง และดวงอาทิตย์ มนุษย์จะห้ามปราม หรือเปลี่ยนแปลงไม่ได้ มนุษย์จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติ เช่น ประดิษฐ์

หลอดไฟเพื่อให้แสงสว่างในเวลากลางคืน ประดิษฐ์เครื่องปรับอากาศเพื่อผ่อนคลายความหนาวร้อน สุขทุกข์ของมนุษย์ จึงขึ้นอยู่กับนิยามเป็นสำคัญ

การให้ผลของกรรมตามความหนักเบา

1. ครุกรรม เป็นกรรมหนัก ที่มีกำลังมาก ให้ผลก่อนกรรมอื่น กรรมอื่นไม่สามารถตัดรอนได้ จะให้ผลในชาติหน้าถัดจากชาติปัจจุบัน ครุกรรมฝ่ายอกุศลได้แก่ อนันตริยกรรม 5 คือ เรียงตามความหนักจากมากไปน้อยตามลำดับ ได้แก่ ทำสงฆ์ให้แตกร้างแยกจากกัน ทำร้ายพระพุทธเจ้าจนถึงหื้อพระโลหิตฆ่าพระอรหันต์ฆ่ามารดา ฆ่าบิดา และได้แก่การยึดถืออยู่ในความเห็นผิดอันเป็นนิตยมีจนาทิฎฐิ อันได้แก่ (1) นัตถิกทิฎฐิ เห็นว่ากรรมไม่มีผลของกรรม สัตว์บุคคลตายแล้วสูญ การทำบุญทำบาปไม่มีผล สมณะผู้ประเสริฐประพฤติชอบไม่มี (2) อเหตุกทิฎฐิ เห็นว่าไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัย จะดีหรือชั่วก็แล้วแต่การประจวบทำให้เกิดขึ้น และ (3) อกิริยทิฎฐิ เห็นว่าทำแล้วก็แล้วกัน ไม่เป็นบุญบาป เป็นแต่สักว่าทำเท่านั้น ส่วนการกระทำครุกรรมฝ่ายกุศล ก็ได้แก่การทำสมณาวนาจนได้รูปฌาน และอรุณฌาน ซึ่งเรียกว่า หักศตกุศล เป็นต้น

2. อาสันนกรรม เป็นกรรมที่กระทำ หรือระลึกถึงเมื่อใกล้ตาย ให้เป็นผลที่สอง รองจากครุกรรม ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของจิตย่อมแสวงหาอารมณ์เป็นเครื่องเสพ จิตของผู้ใกล้จะตายก็เช่นกัน กรรมคืออารมณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ติดชิดกับความตาย ย่อมทำให้ระลึกถึงขึ้นสู่วิถีจิตได้ง่าย จึงให้ผลก่อนกรรมอื่น ท่านอุปมาเหมือนฝูงโคที่ถูกขังอยู่ในคอก โคนกซึ่งมีกำลังน้อยยืนอยู่ริมประตู เมื่อเปิดประตูออก โคนกก็สามารถออกมาได้ก่อนโคหนุ่มที่อยู่ข้างใน

3. อาจิณณกรรม เป็นกรรมที่ทำอยู่เสมอๆ เป็นปกติ ให้ผลเป็นลำดับรองจากอาสันนกรรม ถ้าอาสันนกรรมไม่ได้ผล อาจิณณกรรมก็ให้ผลในกาลต่อไป แม้กระทำความอกุศลไว้เพียงครั้งเดียว แต่ระลึกนึกถึงอยู่เสมอด้วยความพอใจ หรือไม่พอใจก็ตาม ก็เป็นอกุศลอาจิณณกรรม ในทางกุศลก็เช่นกัน แม้ทำครั้งเดียวแต่ระลึกนึกถึงอยู่เสมอ ก็เป็นกุศลอาจิณณกรรม

4. กัตตตากกรรม เป็นกรรมเล็กๆ น้อยๆ เช่น กรรมที่ทำด้วยไม่มีความตั้งใจ หมายรวมถึงกรรมที่ไม่ครบองค์เจตนา เช่น ไม่มีบุพพเจตนา คือความตั้งใจไว้ก่อนว่าจะทำ หรือไม่มีมัญญเจตนา คือ ความตั้งใจในขณะที่กำลังกระทำอยู่เป็นต้น กรรมนี้ให้ผลรองจาก อาจิณณกรรม

องค์ประกอบที่ทำให้ผลของกรรมสมบูรณ์

กฎแห่งกรรมในแง่ที่มีความเกี่ยวข้องกับการให้ผลของกรรมจำเป็นต้องอาศัยหลักพิจารณาอีก 2 หลักใหญ่ๆ ประกอบไปด้วยหลักที่เป็นเงื่อนไขฝ่ายสนับสนุน เป็นความสมบูรณ์แห่งองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งอำนวยให้กรรมดีแสดงผลแก่ผู้กระทำ และไม่เปิดช่องให้กรรมชั่วแสดงผล เรียกว่า สมบัติ และหลักที่เป็นเงื่อนไขฝ่ายทำลาย เป็นความบกพร่องเสียหายขององค์ประกอบต่างๆ ซึ่งไม่อำนวยให้กรรมดีแสดงผล แต่เปิดช่องให้กรรมชั่วแสดงผลแทน เรียกว่า วิบัติ ฝ่ายละ 4 ประการ (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 35/810/523-524.) คือ

1. คติ หมายถึง สถานที่หรือภาพที่สัตว์ไปเกิด คติของชีวิตที่สมบูรณ์ (คติสมบัติ) คือการไปเกิดอยู่ตระกูลที่ดี หรือในสถานที่ที่อำนวยความสะดวกให้มีความเจริญก้าวหน้า สามารถแสวงหาความเจริญงอกงามให้แก่ชีวิตได้โดยง่าย มีสภาพแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกให้การกระทำความดีของบุคคลสำเร็จผลได้ และพร้อมที่จะอำนวยความสะดวกให้เขาได้รับผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป ส่วนทิศทางไปของชีวิตที่ไม่ดี (คติวิบัติ) มีลักษณะตรงกันข้ามจากนี้ ตัวอย่างเช่น

นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 สอบไล่ได้มาจากต่างจังหวัด แล้วเดินทางเข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพฯ แต่ไปอยู่ในหอพักที่ไม่ดี เมื่อควรจะไปโรงเรียนก็ไม่ได้ไป แต่เถลไถลไปเที่ยวที่อื่น อย่างนี้เรียกว่ามีคติไปไม่ดี ความดีเท่าที่ทำได้ คือที่เรียนมาจนจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในต่างจังหวัด ก็ไม่ได้ส่งเสริมให้เจริญวิद्यฐานะในชั้นสูงขึ้นต่อไป ส่วนนักเรียนที่เรียนมาไม่สู้ดี ไม่จบถึงชั้นไหน แต่มีความตั้งใจดี ไปพักอาศัยอยู่ในที่ดี และไปเรียนกวดวิชาอย่างจริงจัง ก็อาจจะสอบขึ้นเรียนชั้นอุดมศึกษาได้ นี่ก็เป็นตัวอย่างเฉพาะเรื่องเท่านั้น

เมื่อกล่าวโดยส่วนรวมแล้ว คนที่มีกรรมเก่าไม่ดี แต่ว่ามีคติใหม่ดี อย่างที่เรียกว่ากลับตนเดินทางใหม่ คือเว้นจากทางไม่ดีเก่าๆ ที่เคยดำเนินมา มาเปลี่ยนดำเนินทางใหม่ที่ดี อันตรงข้ามกรรมชั่วที่ทำไว้แล้วแต่ก่อน ก็อาจยังไม่ให้ผลได้ในคำว่า มีตมสว่างไป

ถ้าทางเก่าก็ไม่ดี ทางใหม่ก็ไม่ดี ก็เรียกว่า มีตมมืดไป ก็เป็นอันเอาดีไม่ได้เลย ส่วนคนที่ทำความดีมาแล้ว เรียกว่าเดินทางมาถูกแล้ว แต่ต่อมากลับไปเดินทางผิด กรรมดีที่เคยทำไว้แล้วก็อาจยังให้ผลไม่ได้ ก็เรียกว่า สว่างมามีตมไป ฝ่ายคนที่มาดี คือเดินทางมาถูกแล้วก็เดินทางถูกต้องไป เป็นอันว่าความดีที่ทำไว้สนับสนุนให้ดีอีกต่อไปไม่ขาดสาย ก็เรียกว่า สว่างมาสว่างไป

ฉะนั้น คติที่ไปหรือการไป คือทางที่ทุกๆ คนดำเนินอยู่ในปัจจุบันนี้เป็นสิ่งสำคัญมาก ในส่วนที่ล่วงมาแล้วจะผิดหรือถูก ก็ถือเป็นสิ่งที่ได้ดำเนินมาแล้วเป็นบทเรียน ถ้าเดินทางดีมาแล้วก็จะเดินทางดีนั้นต่อไป ถ้าทางที่เดินมาแล้วไม่ดีก็เปลี่ยนทางใหม่ เลือกเดินไปในทางที่ดี นับว่าเป็นผู้ที่กลับตัวได้ เรียกว่า มีตมสว่างไป พระพุทธเจ้าทรงโปรดปรานบุคคลเช่นนี้ ดังเช่น พระองคุลิมาล เป็นตัวอย่าง เพราะทุกๆ คน ย่อมมีผิดพลาดมาแล้วบ้างน้อยบ้าง ยิ่งผ่านชีวิตมานาน ยิ่งมีโอกาสผิดพลาดได้มาก จนถึงมีคำพังเพยว่า ความผิดพลาดเป็นเรื่องของมนุษย์ ข้อสำคัญอยู่ที่เมื่อทำผิดไปแล้ว ก็ให้รู้ตัวว่าทำผิด และตั้งใจไม่ให้ทำผิดอีก เป็นการนำตนเองให้เข้าทางที่ถูก ถือเป็นคติที่ดีของชีวิตในปัจจุบัน

2. อุปธิ หมายถึง ร่างกาย ความมีร่างกายที่สมบูรณ์ (อุปธิสมบัติ) หรือความมีรูปสมบัติซึ่งเอื้อให้ตนเองมีความเจริญก้าวหน้า มีบุคลิกภาพดี ทรวดทรงสมส่วน สง่างาม สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ไม่พิกุลพิการ ย่อมมีความพร้อมที่จะรับผลแห่งความดีได้โดยง่าย สามารถทำสิ่งที่ควรได้ตามต้องการ พละนาถยของร่างกายนี้เป็นสิ่งสำคัญ ความดีจะให้ผลเต็มที่ก็ต่อเมื่อร่างกายมีความสมบูรณ์ ส่วนความมีร่างกายไม่สมประกอบ หรือมีสุขภาพไม่ดี (อุปธิวิบัติ) มีลักษณะตรงกันข้ามจากนี้ ตัวอย่างเช่น

การเรียนหนังสือมาจนจบชั้นปริญญาตรี ก็นับได้ว่า ได้สั่งสมทำความดีมา การจะเรียนต่อในชั้นปริญญาโทจนสำเร็จ ก็ต้องมีร่างกายสมบูรณ์ที่สามารถจะเรียนต่อไปได้ แต่ถ้าป่วยเป็นโรครุมเร้า การเรียนต่อก็จะติดขัด หรือคนที่กำลังทำงาน หากล้มป่วยลง ความเจริญในการทำงานก็จะชะงัก ในทางตรงกันข้าม คนที่เคยประพฤติผิดพลาดเหลวไหลมาแล้ว แต่ต่อมาได้คติของชีวิตที่ดีตามข้อที่กล่าวมาแล้ว ก็อาจประกอบกรรมที่ดีสืบต่อไปได้ ความเหลวไหลที่แล้วมาก็อาจยังไม่มีโอกาสให้ผล

ความมีอัตรภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงเป็นรากฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตทุกอย่าง เพราะเครื่องบันทอนต่างๆ นั้นมีเป็นอันมาก หากกล่าวกันในทางการแพทย์ปัจจุบันนี้ ก็จะเห็นได้ว่า มีเชื้อโรคต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกร่างกายมากมายหลายชนิด เมื่อร่างกายมีกำลังมีภูมิคุ้มกันเชื้อโรคเพียงพอ ก็ไม่เกิดอาการเจ็บป่วย แต่เมื่อร่างกายอ่อนแอลงเมื่อใด เชื้อโรคก็ได้ช่องเมื่อนั้น ฉะนั้นก็ดี กรรมดีกรรมชั่วต่างๆ ที่บุคคลทำไว้ในอดีตก็ย่อมมีมากมาย หากเราตั้งตัวไว้ดี กรรมชั่วก็อาจไม่มีโอกาสให้ผล กรรมดีมีโอกาสดังเสริม แต่เมื่อเพเลียงพล้ำลงเมื่อใด กรรมชั่วก็มีโอกาสให้ผลซ้ำเติมขึ้น

3. กาละ หมายถึง ช่วงเวลาหรือยุคสมัย ยุคสมัยที่ดี (กาลสมบัติ) ก็คือช่วงเวลาในโลกที่มีความเจริญ สดงามมีสันติสุข มีระบบปกครองที่ยุติธรรม มีสภาพแวดล้อมดี การไปเกิดในช่วงเวลาที่เหมาะสมเช่นนั้น ย่อมจะทำให้การดำเนินชีวิตมีความสุข และการประกอบหน้าที่ที่มีความเจริญก้าวหน้า ส่วนช่วงสมัยที่ไม่ดี (กาลวิบัติ) มีลักษณะตรงกันข้ามจากนี้ กาลสมัย หมายถึงว่า ในกาลสมัยที่สมบูรณ์ มีผู้ปกครองที่ดี มีหมู่ชนที่ดี กรรมดีก็มีโอกาสให้ผลได้มาก กรรมชั่วก็อาจสงบผลอยู่ก่อน เพราะในกาลสมัยเช่นนี้ ก็จะพากันยกย่องอุดหนุนคนดี ไม่สนับสนุนคนชั่ว ทำให้คนดีมีโอกาสดำเนินดี ประกอบกรรมดีที่อำนวยให้เกิดประโยชน์สุขแก่ส่วนรวมยิ่งขึ้น แต่ในกาลสมัยที่บกพร่อง มีผู้ปกครองไม่ดี มีหมู่ชนไม่ดี กรรมดีที่ตนทำไว้ก็ไม่โอกาสแสดงผล กรรมชั่วกลับมีโอกาสดำเนินดี เพราะเป็นสมัยที่กดคนดี ยกย่องคนชั่ว นับว่าเป็นกาลวิบัติ

อีกอย่างหนึ่ง ในกาลสมัยที่มีการกดขี่เบียดเบียนกัน จนถึงทำสงครามกัน ดังเช่นสงครามโลกที่แล้วๆ มา คนในโลกได้รับภัยสงครามกันเป็นอันมาก นี้เรียกว่าเป็นโอกาสที่กรรมชั่ว ซึ่งได้กระทำไว้ในอดีตให้ผล ทำให้ต้องประสบภัยต่างๆ ตลอดถึงความทุกข์ยากขาดแคลนกันทั่วๆ ไป แต่ในกาลสมัยที่มีความสงบเรียบร้อยก็เป็นไปในทางตรงกันข้าม ต่างก็ไปเล่าเรียนศึกษาประกอบงานกันได้ตามปกติ

4. ปิโยคะ หมายถึง การใช้ความพยายาม การใช้ความพยายามในทางที่ถูกต้อง และก่อให้เกิดความสำเร็จ (ปิโยคสมบัติ) คือการลงมือกระทำกิจการที่เหมาะสม ถูกกาลเทศะ เป็นไปอย่างถูกต้องและลงตัว มีวิธีการดำเนินการ บริหารจัดการที่เป็นระบบ ย่อมจะทำให้กิจการนั้นๆ ประสบผลสำเร็จได้ง่าย ในแง่ของการกระทำกรรม การใช้ความพยายามที่ถูกทางก็เอื้อต่อการรับผลที่ดีของกรรม ส่วนการใช้ความพยายามที่ไร้ผลสัมฤทธิ์ (ปิโยควิบัติ) นั้นมีลักษณะตรงกันข้ามจากนี้

การประกอบกรรม หมายถึง การประกอบกระทำในปัจจุบัน ถ้าประกอบกระทำกรรมที่ดีชอบอยู่ในปัจจุบัน ถ้าประกอบกระทำกรรมดีที่ชอบอยู่ในปัจจุบัน กรรมชั่วที่ทำไว้ในอดีตอาจยังระงับผล หรือแม้กำลังให้ผลอยู่แล้ว ก็อาจเบาลงได้ ดังเช่นที่ผู้ต้องขังถูกจองจำ เมื่อประพฤติตัวดี ก็ย่อมได้รับผ่อนผัน และลดเวลากักขังจองจำนั้นให้น้อยเข้า ถ้ากรรมเก่าดีอยู่แล้วก็ยังส่งเสริม เหมือนอย่างนักเรียนที่เคยตั้งใจเรียนดีมาแล้วในอดีต และตั้งใจเรียนดีอยู่ในปัจจุบัน ก็ช่วยกันให้เรียนดียิ่งขึ้น แต่ถ้าในปัจจุบันนี้ประกอบกรรมที่ชั่วเสียหาก็จะตัดผลของกรรมดีที่เคยทำมาแล้วด้วย เหมือนอย่างข้าราชการที่ทำงานมาโดยสุจริตแล้ว แต่มาทำทุจริตขึ้น ก็อาจตัดผลของความดีที่ได้ทำมาแล้ว ในเมื่อการทำทุจริตในหน้าที่นั้นปรากฏขึ้น

เมื่อพิจารณาตามหลักทั่วไปแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎแห่งกรรมไม่ได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขเพียงว่าเมื่อบุคคลกระทำแล้วจะมีผลสนองตามที่เขากระทำเสมอไป หากองค์ประกอบอื่นๆ ไม่เอื้ออำนวยก็ยากที่กรรมจะสนองผล เช่น แม้ว่าจะมีสติปัญญาสูง แต่ร่างกายพิการ (อุปธิวิบัติ) จะไปสมัครเป็นนางเอกภาพยนตร์ก็ไม่ได้ เพราะ

องค์ประกอบของความงามไม่เพียงพอ และสภาพทางร่างกายไม่อำนวยให้มันเอง เพียงทำความเข้าใจเพิ่มเติมว่า สมบัติอย่างหนึ่งเมื่อมาคู่กับวัตถุอีกอย่างหนึ่ง อาจทำให้กรรมไม่สามารถอำนวยผลได้อย่างที่ควรจะเป็น เช่น แม้จะเกิดในครอบครัวเศรษฐี (คติสมบัติ) แต่มีร่างกายไม่สมประกอบ (อุปธิวิบัติ) ก็ไม่สามารถทำงานให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างสูงสุดเต็มศักยภาพ ตรงกันข้ามหากไปเกิดในครอบครัวที่มีฐานะยากจน (คติวิบัติ) แต่มีความสามารถพิเศษ รู้จักใช้ความสามารถให้เกิดประโยชน์และถูกกาลเทศะ (ปโยคสมบัติ) ก็อาจมีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตได้อย่างสูงสุด ยิ่งถ้าวิบัติมาคู่กันก็ยิ่งเป็นไปได้เลยที่การกระทำกิจใดๆ จะสำเร็จผล

กาลเวลาที่กรรมจะให้ผล

กาลเวลาที่กรรมจะให้ผล พอแยกออกได้ดังต่อไปนี้

1. ปฏิฐัมมเวทนียกรรม คือ กรรมที่ให้ผลในปัจจุบันภพ ทุกครั้งที่จิตเสพอารมณ์ เป็นกุศล หรือ อกุศลชวนจิตดวงที่ 1 เท่านั้น ที่จะให้ผลในปัจจุบันภพ ส่วนชวนจิตอีก 6 ดวงให้ผลในชาติหน้า และชาติต่อไป จึงเห็นได้ว่า กรรมที่ตกลงไปในปัจจุบันภพย่อมให้ผลบางส่วนไม่เต็มที่ และจะให้ผลสืบเนื่องในชาติต่อไป อีกด้วย นี่เป็นข้อหนึ่งที่น่าคิดสำหรับที่ว่า “ทำดีไม่ได้ดี หรือบุญกุศลไม่ช่วย” การทำกรรมดีต้องได้รับผลดีนั้น ย่อมไม่เป็นข้อสงสัย สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า ธรรมทั้งหลายย่อมไหลมาแต่เหตุ แต่ที่ไม่ได้แสดงผลให้เห็นสมอกสมใจในเวลาอันรวดเร็ว ก็เพราะการให้ผลนั้น เป็นไปตามลำดับของกรรมที่แรงหรือไม่แรง และเป็นบางส่วน เฉพาะชวนจิตดวงที่ 1 ดวงเดียวเท่านั้นที่ให้ผลในภพปัจจุบัน เป็นวิบากเข้าสนับสนุน หรือผ่อนเบากรรมเก่า โดยผู้แสวงวิบากนั้น มิได้รู้หรือเข้าใจตามสภาวะ วิบากที่เกิดขึ้น ย่อมเนื่องมาแต่กรรมเก่า รวมเข้าด้วยกันกับกรรมใหม่บางส่วนในปัจจุบัน

2. อุปัชชเวทนียกรรม คือ กรรมที่ให้ผลในชาติหน้า คือ ชาติที่ 2 ถัดจากปัจจุบันภพไป โดยมาก ได้แก่ คุรุกรรมอันเป็นกรรมหนักฝ่ายอกุศล เช่น ฆ่าบิดา มารดา และคุรุกรรมอันเป็นกรรมหนักฝ่ายกุศล เช่น เจริญสมณทานจนได้รูปมาน อรูปมาน ทั้งนี้เพราะเจตนาอันเป็นกุศล หรืออกุศลนั้น มีกำลังแรง ดังจะเห็นได้ว่า การฆ่าบิดามารดานั้น ถ้าไม่มีเจตนาแรงกล้าแล้ว ย่อมกระทำการนั้นไม่ได้ และในฝ่ายสมณทานาก็ต้องอาศัยเจตนาอันแรงกล้าเช่นกัน จึงจะทำได้สำเร็จ ถ้าไม่มีคุรุกรรมก็ต้องเป็น อาสันนกรรม

3. อปรายปริยเวทนียกรรม คือ กรรมที่ให้ผลตั้งแต่ชาติที่ 3 นับแต่ปัจจุบันภพนี้ เป็นต้นไป ไม่มีกำหนดเวลา ถ้าภพชาติยังมีอยู่ตราบใด เมื่อมีโอกาสกรรมนี้ ย่อมให้ผลเมื่อนั้น เพราะว่าการกรรมเมื่อได้กระทำลงไปแล้ว ย่อมมีวิบากให้ผลสนองไปจนกว่าจะหมดสิ้น เหตุที่มนุษย์เกิดมามีความสุขทุกข์เป็นไปต่างๆ นานา ก็เพราะกรรมที่ตนได้กระทำไว้แล้วแต่ก่อนนั้นมาให้ผลด้วย

4. อโหสิกรรม คือ กรรมที่ไม่ให้ผล ได้แก่ (1) วิบากไม่เกิด เช่น พระอรหันต์เข้าสู่พระนิพพานแล้วไม่มีภพชาติอีก วิบากก็ไม่เกิด (2) ในขณะที่ทำกรรมไว้หลายอย่าง กรรมใด ที่มีกำลังให้ผลแล้ว กรรมที่เหลือก็ไม่ให้ผล เช่น การบำเพ็ญทานได้ถึงฌานที่ 4 แล้ว วิบากของฌานที่ 1-2-3 ก็ไม่ให้ผล เพราะฌานที่ 4 ให้ผลแล้ว (3) ไม่มีวิบาก เช่น พระอรหันต์ทำบุญกุศล ไม่มีผลเป็นวิบาก เพราะกิเลสอันเป็นเหตุให้ทำกรรมนั้นไม่มี (แต่วิบากที่ติดมาจากปุณฺณให้ผลได้)

ตัวอย่างการให้ผลของกรรม

การให้ผลของกรรม ย่อมเกี่ยวกับกาลเวลา ประกอบกับสถานการณ์ทั้งสี่ดังที่กล่าวมานี้ ท่านเล่าเรื่องเปรียบเทียบเป็นตัวอย่างเอาไว้ว่า บุรุษผู้หนึ่งรับราชการ ได้รับตำแหน่งเป็นเจ้าเมืองแห่งหนึ่ง แต่บุรุษผู้นั้น มิได้ปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ ใช้อำนาจข่มขู่เอาทรัพย์สินของประชาชนในเมืองที่ปกครองโดยพลการ แต่ก็ยังไม่มีใครอาจฟ้องร้องว่ากล่าว เพราะกลัวอำนาจบุรุษผู้นั้นกำเริบยิ่งขึ้น ถึงกับไปผิตใจกับบุคคลที่เป็นใหญ่กว่าตน มีอำนาจยิ่งกว่าตน จึงถูกจับไปเข้าเรือนจำ และมีประกาศให้ประชาชนที่ถูกข่มเหงร้องทุกข์กล่าวโทษ จึงมีเสียงร้องทุกข์กล่าวโทษขึ้นเป็นร้อยเป็นพันคดี บุรุษผู้นั้นจึงถูกลงโทษไปตามความผิด

เรื่องนี้ พึงเห็นความเปรียบเทียบได้ดังนี้ ในกาลเวลาที่บุรุษนั้นได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าเมือง ขณะที่กำลังรุ่งเรืองนั้นก็เท่ากับเวลาตั้งอยู่ในคติคือมีตำแหน่งมีอำนาจ ประกอบด้วยมีฐานะของตนเองสูง สามารถทำทุกอย่างได้ตามต้องการ อยู่ในสมัยที่ตนมีอำนาจ ทั้งอยู่ในโอกาสให้ประกอบกรรมอะไรก็ได้ อกุศลกรรมจึงยังไม่มีโอกาสจะให้ผล ต่อเมื่อถูกจับเข้าเรือนจำ เสียงร้องทุกข์กล่าวโทษเกิดขึ้นเป็นร้อยเป็นพันคดีนี้เอง ก็เท่ากับถึงกาลวิบัติของตน สถานการณ์ต่างๆ ดังกล่าวที่เคยดึกกลับเลวลง เข้าในคำว่า น้ำลดตอผุด อกุศลกรรมที่ตนทำไว้ จึงมีโอกาสนำให้ผล

องค์ความรู้ใหม่

ชีวิตของสรรพสัตว์จึงมีกรรมเป็นใหญ่ มีเจตนาเป็นแรงจูงใจให้กระทำความกรรมทางกายและวาจา มีกรรมเป็นผู้จัดแจง เมื่อบุคคลได้กระทำความกรรมชนิดใดลงไปแล้ว เขาจะต้องได้รับผลของกรรมชนิดนั้นอย่างแน่นอนไม่ช้าก็เร็ว อุปมาได้กับการเอาก้อนหินทุ้มลงไปในสระน้ำ จะปรากฏว่าน้ำแตกกระเพื่อมเป็นระลอกคลื่นแผ่ขยายออกไปเป็นวงกว้าง เมื่อไปถึงสุดขอบสระแล้ว ระลอกคลื่นนั้นก็จะย้อนกลับเข้ามา ณ จุดที่ก้อนหินทุ้มลงไป ถ้าก้อนหินมีขนาดเล็ก ระลอกคลื่นที่แผ่ขยายออกไปจนถึงขอบสระจะย้อนกลับมาอย่างช้าๆ (กรรมเบาให้ผลช้า) ถ้าก้อนหินมีขนาดใหญ่ น้ำหนักมาก เมื่อทุ้มไปแล้วก็จะมีพลังมาก ระลอกคลื่นที่แผ่ออกไปจนถึงขอบสระก็จะย้อนกลับมาเร็ว (กรรมหนักให้ผลเร็ว) ข้ออุปมานี้ชี้ให้เห็นว่าเมื่อบุคคลกระทำความกรรมดีหรือชั่วแล้ว กรรมนั้นจะไม่สูญหายไปไหน บุคคลผู้กระทำจะต้องได้รับผลอย่างแน่นอน เร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับพลังความหนักเบาของกรรม

สรุป

สรุปความได้ว่า ทุกๆ คนทำกรรมใดๆ ไว้ กรรมนั้นๆ ย่อมให้ผลในปัจจุบันบ้าง ในภายภาคหน้าบ้าง ในเวลาต่อไปบ้าง ตามแต่กรรมนั้นๆ จะหนักเบาอย่างไร ท่านเปรียบเทียบเหมือนการยืนอยู่บนที่สูง และโยนสิ่งต่างๆ มีก้อนหิน ก้อนดิน กิ่งไม้ใบหญ้าลงมา เป็นต้น ของที่มีน้ำหนักมาก ย่อมตกสู่พื้นดินก่อน ส่วนของที่มีน้ำหนักน้อยกว่า ก็ตกถึงพื้นดินภายหลังโดยลำดับ กรรมก็เป็นเช่นเดียวกัน กรรมที่หนักให้ผลก่อน ส่วนกรรมที่หนักน้อยกว่า หรือเบากว่า ก็ให้ผลตามหลัง การให้ผลของกรรมจึงเกี่ยวกับเวลา ประกอบกับสถานการณ์ 4 คือ คติ ทัศนภาพ กาลสมัย การประกอบกรรมในปัจจุบัน แต่กรรมย่อมให้ผลแน่นอนตามพระพุทธานุญาตว่า กลยาณการี กลยาณํ ทำดีได้ดี ปาปการี จ ปาปํ ทำชั่วได้ชั่วแล

บรรณานุกรม

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). *อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2553). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ “คำวัด”*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 31. กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- สนิท ศรีสำแดง. (2535). *พุทธปรัชญา*. กรุงเทพฯ: นีลนารากการพิมพ์.